Ambroſij Choriolani i ſac theologia
profeſſoris ſacri ordinis fratꝝ heremitaꝝ
ſancti Auguſtini Oratio de laudibꝰ eiuſ=
dem ſancti coram Pio ſecundo Ponti.
Max. ⁊ toto cardineo cetu habita anno
ſalutis. M.cccclxiij. Tybure in die eiuſ=
dem ſancti feliciter incipit.

Conſueuere beatiſſime pater reuerē
diſſimi domini ceteriqꝫ
patres reuerēdi. qui de
magnis grauibuſqꝫ re=
bus apud celeberrimum preſtantiſſimoꝝ
viroꝝ ꝯuentum orationem habituri ſunt
plerūqꝫ in ipſo dicendi principio ꝯmoue
ri atqꝫ animo perturbari. formidant enī p̄
ſidentis maieſtatem. verent̄ aſſiſtentium
auctoritatem ⁊ gloriam. dignitatē quoqꝫ
ac tacitum de ſe auditorū iudicium perti=
meſcunt. Cum enim quotiens dicimus.
totiēs de nobis iudicet̄. difficilis profec=
to ⁊ magni animi res eſt ornatum ac ma
ximi pontificis ſplendore vndiqꝫ circum
fulſum. circumuallatumqꝫ inſignium vi
rorum multitudine quempiaꝫ ſolū cun=
ctis ſilentibꝰ perorare. ⁊ ſe totum audien=
tum examini atqꝫ ſententie ꝯmittere. Ea
de re pleroſqꝫ interdum tantus timor oc=
cupauit vt quid dicturi ſint non ſatis in=
cipere. Quidam qd̄ inceperant ad finem
vſqꝫ deducere nō valuerit. ſic Theophra
ſto philoſopho omnium ſue etatis facun
diſſimo apud populuꝫ Athenienſeꝫ ora
turo ꝯtigit. Sic demoſtini. cuius eloquē
tiam omnis grecia decantat apud Phi=
lippum Regem v̄ba facturo eueniſſe le=
gimus. Cycero item lingue latine prin=
ceps ⁊ Romani decꝰ Imperij in ſeipſo
ſepiſſime expertum eſſe ſcribit. vt ipo ini=
tio dicendi exalbeſcat. ⁊ contremeſcat ple
riſqꝫ etiam ſuperioris ⁊ noſtre etatis viꝛ
doctiſſimis pariter ⁊ eloquentiſſimis id=
ipſum eueniſſe ſcimꝰ. vt dum auditorum
preſtantiam ⁊ auctoritateꝫ attenta nimis
meditatione cōſiderant. vnde orationis
exordium ſumant. aut vbi potiſſimum de
ſinant. non intelligunt. Quid igit̄ ego fa
ciā. Aut quid agam Beatiſſime Pater.
qui neqꝫ ingenio. neqꝫ auctoritate. neqꝫ
vlla dicendi exercitatione valeo. Profe=
cto ⁊ ſi tantoꝝ dominorum preſentia. at
qꝫ tot peritiſſimorum virorum aſtantiuꝫ
auditu mihi mentem atqꝫ animū cōmo=
ueri certe ſciam. nihilominus cum maie=
ſtatem auctoritatem ſanctitatem ſummū
deniqꝫ ſplendorem eius excogito totum
me timor ac tremor apprehendit. tum qꝛ
nihil tam magnificū tam luculentū atqꝫ
expolitum poſſe afferri penſitabaꝫ. quod
non exile obſcurum atqꝫ ſordidum apud
celſitudinem ⁊ ſummā eloquentiam tuaꝫ
videretur. Magnū enim habes ingeniū
⁊ pene infinitam ſermonis ſupellectileꝫ
Facile nāqꝫ ⁊ pure ⁊ eleganter loqueris.
facilitaſqꝫ ipſa ⁊ puritas ſūmis locis gra
uibuſqꝫ ſententijs pollens mixta eſt mire
prudentie. tuꝫ ipſius rei magnitudine. de
qua oraturus hunc locum aſcendi. Naꝫ
quis tam frequēs vſus conſuetudoqꝫ di
cendi. Que tanta vis ⁊ copia orādi. Qd
tam elegans ⁊ incredibile oratiōis genꝰ.
vt Auguſtini maximi eccleſie ſplendoris
laudes plenarie poſſet ⁊ accumulate cō=
plecti. Equideꝫ ex omnibus rebus quas
mihi prepotens deus donauit. nil mihi
ſentio quo digne poſſem merita eius ex=
tollere. Cum nec humanū quodcūqꝫ in=
genium ea. ſatꝭ excogitare valeret. Quā=
obrem non modo tempus quo ⁊ ipſe vi=
ta vitalis extitit. ſatis non eſſe. ſed alterū
me fore Auguſtinum oporteret ſi ob acq̄
rendam diuinam ſapientiaꝫ defenſandā
gubernandāqꝫ fidem chriſti exercitationē
eius ⁊ operam referre vellem. Uerum cū
id a me prorſus alienū ſit. ſummi ac im=
mortalis dei. ſine cuius afflatu elegan=
ter dicere nemo poteſt. Accerſire fauoreꝫ
⁊ implorare auxilium oportet. Quod vt
cōmodius atqꝫ facilius efficere queam.
Mariam virginem dei genitriceꝫ. reginā
polorum diuine ſapiētie habitaculum et
celerem gratiarum datricem ſilenter. hu=
militer ac deuote cum celeſti nuncio ſalu
temus dicentes. Aue maria ⁊c̄.

Et quamqꝫ beatiſſime pater Auguſti
ni laudes proprijs aggredi viri=
bus temerarium exiſtimaram. ta=
men de ſuperfuſo rore ad eas ipſas quā=
tulacūqꝫ ex parte recenſendas vires ſuſce
pi. Si qd tñ vel minꝰ cumulate vel incō=
pte aut iepte dixeri tua ꝓpinata clemētia
pietiſſime pr̄ nō dubito mihi veniam ſis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

allaturus. Studeboqꝫ aduires hunc do
ctorum principem tam breuiter laudare
ꝙ breuius tantus ſapientie ſplendor lau
dibus extolli poſſit. Cuius quidem ori-
ginem primo atqꝫ vitã eius ſanctiſſimã
paucis abſtringam. Subinde rerum ab
ipſo geſtarum quaſdam ſolum minimas
a recenſebo. ¶ Aurelius itaqꝫ noſter Au-
guſtinus vt primũ dicere. Afer quippe fu
it. ⁊ ex ciuitate Tagaſtenſi. de numero cu
rialiũ parẽtibꝰ genitore Patricio. Moni
ca vero matre moribus ſanctiſſimis. ⁊ ſum
ma grauitate preditis extitit oriundus.
Quez adeo pure adeo ſancte mater aluit
vt nũqꝫ lac ſuggeret. quin precioſiſſimum
Jeſu ſcilz ſaluatoris nomen ab optĩa pa
rente inuocatum inbiberit. quo factũ fu-
it. vt nullam fere cuiuſuis libri dulcedinẽ
ei lectio afferebat. que ſaluatoris nomine
premunita ⁊ compta non extitiſſz. Quod
maximũ fuit incitamentum vt manicheo
rum ſectas deſereret. ⁊ in chriſtianitatis
fonte renaſceretur. Nã hoc eſt illud glo-
rioſiſſimum ⁊ maxime efficientie nomen.
quod totiẽs potarat. in quo errores om-
nes dimitti. ⁊ eternam adipiſci veritatez
oportet. Hic cum adhuc in euntis fuiſſz
etatis adeo formoſus. adeo modeſtus.
adeo deniqꝫ venuſtus erat. vt de ſe om-
nibus ſpem maximam daret. quos eũ vi-
dere ⁊ intueri contingebat. Hic tanto pu
er valebat ingenio. vt pleriqꝫ omnes ſtu-
pore imbuti eius gloriam ⁊ altitudinem
ꝑdixere. hic paulo magis progreſſus eta
tem. ſpem omnem quam dederat incredi
b bili virtute ſuꝑauit. ¶ Nam quis ab ipõ
mundi exordio ⁊ inenarrabili eius ambi
tu vnqꝫ fuit. qui ſua vt ita feram in ado-
leſcentia ea ex ſeſe intellexit. que Augu-
ſtinus omniũ ſcientiarum exemplar. ⁊ di
uine ſapientie quaſi quedam imago intel
lexit ⁊ ſciuit. Hic enim ſicut in eius con-
feſſionũ codice ſepe lectitaui. quicquid de
figurarum dimenſionibus. quicquid de
numeris ac muſicis compertum erat. ma
gna ſine difficultate nullo videlz traden-
te homine didicit. Hic Ariſtotelis. Pla
tonis. Zenophontis. aliorũqꝫ philoſo-
phorum ⁊ illuſtrium auctorũ libros ſin-
gulis in artibus quas liberales vocãt. in
tenere ſue etatis annis ſeſe quoſqꝫ potuit
legit. ac preclarum mirumĩmodum intel
lexit. ¶ Hic in alte Carthagis. Roma. c
atqꝫ Mediolanenſis gymnaſijs nondũ
longe adultus etate. tanto cum honore.
tanta cum gloria. tanta demũ cuz elegan
tia dicendi artem docuit. vt alij Piſiſtra
tum qui in dicendo tantũ valuit vt ei re
gimen. ⁊ imperium melliflua ſua oratio-
ne Athenienſes committeret. Alij egeſiã
Cirenaicũ qui. teſte Ualerio. ſic vite ma
la populo preſentabat. vt multis volun-
tarie mortis appetende cupiditatem in-
generaret. Alij paridem qui ſua eloquen
tia. vt libuit. vexauit Athenas. Alij ſtilpo
nem Athenienſem quem orantez omnis
grecia ammirabatur. Alij Zenophontez
qui ꝓ ſua imenſa dicendi ſuauitate athi-
ca muſica dicebatur. Alij Marcum Tu
lium Ciceronem. cuius ab ingenio lin-
gua latina fulget eum fuiſſe cenſebãt. At
vero alijs e celo potiꝰꝙ ex femineis viſce-
ribus lapſus videbatur. ¶ Hic dialecti- d
cam ad veri falſiqꝫ cognitionem. ad diſ-
putandum. probandum. refellendũqꝫ ſic
vehementer accomodauit. vt non modo
Cronum. Archeſilaum. Criſippũ. Gor-
giam. Leontinũ. alioſqꝫ acutos ⁊ acerri
mos dialecticos. verumetiam quotcunqꝫ
fuere mortales adeo ſuꝑaſſe viſus ẽ. Ut
doctor ille ſanctiſſimus ⁊ mediolanenſis
antiſtes Ambroſius cõtinue in eccleſiaſti
cis orationibus ante eius baptiſma de-
precari dominũ iuſſerit chriſtianuz popu
lum ab Auguſtini logica liberari. Acce-
pto autem ſummo cum feruore ⁊ incredi
bili deuotione baptiſmate. ab eo quẽ pau
loante Ambroſium nominaui ita catho-
licam vitam duxit. ſic ſaluatoris precepta
non ſolum. verumetiam vniuerſa cõſilia
geſtabat in corde. vt nocteſqꝫ dieſqꝫ ex-
cogitare niteretur. quid pre ceteris ſalu-
brius. quid dignius. quid ſummi ac im-
mortalis dei filio acceptius potuiſſet of-
ferre. ¶ Uictus eius adeo tenuis erat ⁊ e
parcus vt cum ad menſam proficiſceret.
audiendi verbi dei potius. ꝙ ſumendi ci
bi cauſa recũbebat. Hinc nobis in regu-
la iuſſit. vt cum nos ad menſam aduen-
tare contingeret. non tam fauces ſumen-
do cibo. ꝙ aures audiendo verbo dei. et
his que ſcḋm conſuetudinem legerent ac-
comodaremus ¶ Ueſtitus item eiꝰ ſic f
honeſtus erat ⁊ mediocris. vt ſe de pre-

cioſa veſte erubeſcere fatebat̄. ardebat in
ſuper ea caritate. vt quicquid ei daretur.
libētius illud pauperibus diſtribuere. q̄
pro ſe recipe ſatagebat vt ignaros vllo ſi-
ne precio doceret. vt ei nihil dulcius acci
dere potuiſſet in vita q̄ eos moribus. ſci-
entia. ceteriſq; ſalutaribus documētis ex
ornare. quos ad bene beateq; viuendum
deditos eſſe cognouerat. Tanta quo-
g q; mouebatur pietate. vt ⁊ preſul quoſq;
poterat viſitabat infirmos. viduas defen
ſabat. orphanos protegebat. ſolatur affli
ctos. eccleſias religioſorum conuentus. ⁊
hoſpitalia pro viribus erigebat. predica-
tionibus ⁊ orationibus. ieiuniis. diſcipli
nis. ceteriſq; ad acquirendam felicitatem
oportunus ſic vehementem operam da-
bat. vt non iniuriam hodierna die. de eo
illud cantet eccleſia. Non eſt inuentꝰ Au
guſtino ſimilis qui conſeruaret legē ex-
celſi. Quid plura. O rem dignam memo
ria poſterum. O rem cunctis ſeculis pre-
dicandā. quis vnq̄ tante humilitatis at
ꝯſtantie fuit. vt vniuerſa peccata que mē
te. voce. ac opere in omni vita ſua perpe-
trarat. ſic confeſſus eſt. vt ea cunctis ve-
luti Auguſtinꝰ legenda reliquerit. Quis
deniq; omnem vitam eius non miretur.
Nempe vt huic generi finem imponā tā-
teſue vite erat excellentia. tanta ſublimi-
tas. tanta deniq; ſanctitas. vt omniū ſer-
uorum dei. ceu ab Anaſtaſio didici. repre
hēſibiles culpabileſq; mores apparere fa
ciebat. Qui cum italiam et omnem pene
aphricam peragraſſet. cum omnem Chri
ſti fidem defendaſſet. Cum eam defenſa-
tam innumeris propugnaculis premu-
niſſet. premunitam ſtilo quodam precla-
riſſimo poſteris reliquiſſe apertam. Cum
ſeptuageſimū ⁊ ſecundum iam ageret an
num. ex hac mortali vita diſceſſit. ⁊ ad ſu
peros ſumma cum gloria. ⁊ immenſa cū
felicitate. velut Chriſtiāe fidei iubar qō-
dam ſplendidiſſimū euolauit. Et hoc de
primo genere ſatis.

h NUnc ad alterum dicendi genus
me conferam. vbi de ſuorum pre
clariſſimorum operum copia bre
uiter dicere aliquid inſtitui. Que cum in
numera. ⁊ ab humano ingenio pene in-
excogitabilia ſint. Quid de eis agā. Pro
fecto ſi mihi linguas centum oraq; centū
voceſq; ferreas ſupi donaſſent. eiꝰ libros
non dico legere. ſed recenſere ſolum. duꝫ
mēns mea humi defixa foret prorſus ne-
quirem. Ferunt enim Marcum Teren-
tium Varronem. vt Poſſidoniꝰ antiſtes
optimus eleganter ſcripſit. innumeros li
bros compoſuiſſe. Apud itē grecos Cal-
cidorus miris attollitur laudibꝰ. De no-
ſtris inquit Origenem ſex milia libros. vt
Iſidorus etiam memorat ſcripſiſſe ferūt.
At vo Auguſtinus cunctarum ſplendor
ſcientiarum. ⁊ diuine ſapientie ſcriba ſo-
lertiſſimus omnium: ſtudium. ſcientia. ⁊
ingenio vitia. altiora enim et quaſi plura
hic ſolus in ſacra ſophia edidit quam ce
teri omnes conſcripſerint. Nam tanta di
ctando priuatim tanta in eccleſia diuer-
ſiſq; locis. nunc diſputando. nunc monē
do ſcripſit. vt diebus ac noctibꝰ quis eiꝰ
libros ſcribere nondum poſſe. ſed menti-
tur qui ſe totum legiſſe fatetur. Preclare
itaq; a Voluſano diſſertū fuit. Legi dei
deeſt. quicquid Auguſtinum contigerit
ignorare. Nam quis chriſtianam doctri-
nam. Chriſti religionem. religionis na-
turam declarauit. Auguſtinꝰ. Quis vir-
ginitatis officium. coniugatarum normā
viduaꝝ vitam aperuit: Auguſtinꝰ. Quis
paganorum ferocitate. hereticorum tena
citatem deuicit. Auguſtinus. Quis here
ſim pelagiam. hereſim maniceā. ⁊ dona-
tiſtam hereſim ſabellianam. ⁊ arrianorū
deſtruxit. Auguſtinus. Quis confitendi
modum. penitendi vicum. orandi viā. ꝓ-
fitendi ſemitam. proteſtandi formā oſten
dit. Auguſtinus. Quis anime quantita-
tem ipſius formas. eiuſq; imaginem ma
nifeſtauit. Auguſtinus. Quis moralem.
actiuam ⁊ contemplatiuam vitam. Quis
prophetaꝝ reſerauit archana. Quis euā-
gelicam aperuit doctrinā. Quis apoſto-
loꝝ denudauit actus Auguſtinꝰ. Quis
virginum continentiam. Confeſſorū nor
mam. doctorum ſcientias. martyrum tor
menta. apoſtolorum predicationes. ange
lorum eſſentiam. eorūq; loquendi modū.
⁊ ſumendi corpus. archangelorum potē
tias. Gabrielis fortitudinneꝫ. Seraphin
feruorem in apertum duxit. Auguſtinus
Quis dei genitricis Marie gloriam ⁊ al
titudinem explanauit. Auguſtinꝰ. Quis

vtranꝫ illam ciuitatem Hieruſalem. vi-
delicet ⁊ Babyloniam. hoc eſt facinoruꝫ
⁊ virtutum ſiue celeſtium ⁊ terreſtriū vr-
bem. tā diſſerto ⁊ imenſo volumine ape-
ruit. Auguſtinus. Quis paradiſi arboreꝫ
originalem maculam. mortale crimen. ve
nialeꝫ peccatum diſtinxit. Auguſtinus
Quis ſitum orbis. terream. aqueam. ae-
ream. igneāꝫ regionē deſcripſit. Augu-
ſtinus. Quis ſuperiorum ⁊ inferiorū cor-
porum compoſitionem nouit. Auguſti-
nus. Quis cōgrue fari. apte elemēta cōiū-
gere docuit. Quis diſſerte diſticteꝫ loq̄-
nos mirū exornauit imodum. Quis ve-
rum ⁊ falſuꝫ diſcernere inſinuauit. Quis
numeros eorūdēꝫ proportiones diſtin-
guere dedit. Auguſtinus. Quis dimēſio
nes. lineam. videlicet ⁊ ſuperficiem. cor-
pus. tempus ⁊ locum. perfecte intelligere
donauit. Auguſtinus. Quis ſphere qui-
ditatem. ipſius centrum. ⁊ axem. eorūdē
circulos. polos. mundi formam. ⁊ ſignoꝝ
ortum atꝫ occaſum. ⁊ dierum ⁊ noctuuꝫ
diuerſitatem. climatum diuiſionem. ⁊ ſo-
lis ⁊ lune eclypſim. planetarum motꝰ. eo-
rūdēꝫ ſufficientiam. bellum. pacem. fer-
tilitatem. inopiam. peſtem. humanorūꝫ
proportiones delucidauit. profecto Au-
guſtinus. Quid alterius inquam Augu-
ſtinus mūdi creationem notificauit. Au-
guſtinꝰ plagas infernales deſcripſit. Au
guſtinꝰ purgatorias penas reſerauit. Au
guſtinus florentis paradiſi delicias pre-
dicauit. Auguſtinus indiuiſibilem illā tri
nitatem. patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritumſanctū
vnicam eſſe eſſentiam tres ꝟo perſonas.
quindecim libris oſtendit. Auguſtinꝰ pa
tris potentiam. filij ſapientiā. ſpiritusſan
cti aperuit bonitatem. celeſtē vrbem. oēm
mundi globum. omnem orbis ſublimita
tem. omnem eius latitudinem. omnē de-
niꝫ ſuperum celſitudinem. Auguſtinꝰ in-
dagauit. Sane itaꝫ Hieronymus ait.
Auguſtinus epiſcopus volans per mon
tium cacumina q̄ſi aquila. ⁊ ea que ſūt in
montium radicibus non cōſiderans. mul
ta celorum ſpacia. terrarūꝫ ſitus. aquarū
circulum claro ſermone pronūciat. Quid
pluribꝰ moror. quicquid de verbi dei in-
carnatione. Quid de chriſti miſterijs di-
ci poſſꝫ ab Auguſtino precellentiſſime ex
planatum fuit. Nam Chriſti conceptio-
nem aperuit Auguſtinus. Chriſti natiui
tatem reſerauit Auguſtinus. In Chriſti
vna eadēꝫ ꝑſona duas naturas aſſeruit
Auguſtinus. Circūciſionē. magoꝝ ado-
rationem. oblationem in templo. diſpu-
tationem cum doctoribus. baptiſma mi-
racula. ieiunia. transfigurationem. marty
rium: obitū. deſcenſum ad inferos. reſurre
ctionem eiuſdem. ad celos aſcenſuꝫ. almi
paraclyti miſſionem. Cariſmatum dona
poſtremūꝫ iudiciū. innumeris libris eiꝰ.
hec tuba ſpiritusſancti Auguſtinus pre-
conizauit. O flos mentiuꝫ. ⁊ ſublimitas
ingeniorum. Omnia chriſtianorum pro-
tectio. O fidei ſpeculum Auguſtine. Vn
de tibi tantus ſapientie fuit theſaurus. vt
vniuerſa cognoſceres. vt cuncta explana
res. vt omnes fidei confunderes aduer-
ſarios. Hercule nil aliud exiſtiare valeo.
niſi quoniam cū natura. homo eſſes. im-
menſa eius bonitate. angelorum actē lar
giri tibi voluit deus. qua in vberrimo ſa
pientie ſue fonte potares. ⁊ eius compos
ſapientia. ſcientia. et ſumma virtute tua.
oīm hominum irrigares animos. Hinc
ſacer ille Hieronymus ad te ſcribens ait
in apte virtute in orbe celebrarꝭ. Catho-
lici te conditorem antique rurſuꝫ fidei ve
nerantur atꝫ ſuſcipiunt. hinc te hodie al
ma eccleſia ſacerdotem illum magnū eſſe
cecinit. qui in vita ſua ſuffulſit domum. ⁊
in diebꝰ ſuis corroborauit templum. Tē-
pli etiā altitudo ab ipſo fundata ē. Hinc
preclariſſimus ille doctor Baſiliꝰ te om-
nium virtutū formam ⁊ ſpeculum quod-
dam extitiſſe in natura teſtatꝛ. Quid plu-
ra. Beatiſſime pater de Auguſtino eccle
ſie ſplendore denudare potero. Augu
ſtinus vt Anaſtaſij verbis vtar. fuit app̄
me vir totius prudentie. In ſermone ve-
rax. In iudicio iuſtus. In conſilio pro-
uidus. In cōmiſſo fidelis. In pauperta
te humilis. In caſtitate fortis. In omni
ſua actione compoſitus. Auguſtinus in
bello potens. In certamine victor. Fuit
par angelis in feruore. Par prophetis in
diuinorum reuelatione: Apoſtolis in p̄
dicatione. Martyribꝰ in deſiderādo paſ
ſionem. Virginibus in continētie obſer-
uatiōe. Eas ob res Longianꝰ atꝫ Pau
linus viri probi ⁊ graues. beatos ac pure
relucentis virtutis lumine ad modum il

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

luſtratos ſe fuiſſe fatebantur. Si Augu-
ſtinum in carne viderez affari meruiſſent
Exiſtimabant enim ceu Ualerius ponti
fex. eodem cum Paulino admirat̄ in ſan
cte matris eccleſie templo neminem eſſe
natum cuius Auguſtinꝰ non modo ma
giſter. ſed etiaꝫ pater dici non poſſit. Exi
ſtimabant omnium hominuꝫ in eo quoq̄
modo relucere virtutem. Exiſtimabāt eū
illum fuiſſe principem. queꝫ non dicā ma
ximi pontificatus dignitate. ſed ſapien-
tia ſcientia ⁊ ſumma virtute ſua. totius fi-
dei curam ſuſcepiſſe. Exiſtimabāt deniqꝫ
vt egoipſe reor. Pythagoram Socrateꝫ
Platonem Ariſtotelem ceteroſqꝫ mundi
ſapientes cum Auguſtino. neqꝫ grauita
k te. neqꝫ ſcientia. neqꝫ vlla virtute potuiſſe
conferri. Teſtis eſt Cyprianꝰ qui do-
ctores om̄es ſilere iubet. vbi os melliflūū
aperitur Auguſtini. Teſtis eſt doctor ille
ſanctiſſimus et Romanorum Pontifex
maximus Gregorius qui ad Innocen-
tium prefectum africe ſcribens in compa
ritione ſimul aginis Auguſtini furfurem
ſua opera fuiſſe fatebatur. Teſtis eſt Ri-
cardus qui de Auguſtino loquens. hiſce
verbis vſus eſt. Hic perſeuerantie palma
ſic intelligentie pane cibatus. ſic diuine
ſapientie aqua potatus fuit. vt in omneꝫ
terram audiatur ſonus. ⁊ in fine orbis ter
re verba ſanctitatis eius. Et eo quidem
vſqꝫ ꝙ ceteri doctores ſtellis. hic v̄bo ſo-
li comparetur. Nam vt in omnem orbeꝫ
ſol radios ſue lucis emittit. vt reliq̄ Pla-
nete. ⁊ aſtra ſingula lumē a ſole ſuſcipiūt
eatenus Auguſtinus ſplendore ſapien-
tie ſue omnem Chriſti fidem illuminauit
Nec dicere quiſpiam aliquid poteſt. qd̄
a fonte lucidiſſimo ſapientie ⁊ ſcie Au-
guſtini haurire fere nō videatur. Teſtes
deniqꝫ ſint Macedonius. Alanꝰ. Iſido
rus. Petrus. Damianus. Egeſippus ab
bas. Julianus epiſcopus. Ualentinus
monachus. Anſelmus. Beda. Criſoſto-
mus. Boetius. Celeſtinꝰ Pontifex ma-
ximus. Bonifacius comes. Octauianus
dux. Campanie. Marcellinus. Caſſio-
dorus. Seuerus antiſtes. Uoluſianus.
Bernardus. ⁊ alij complures qui nihil d̄
eo humile. nihil mediocre. ſed totū ſum-
mum. totum perfectum. totum deniqꝫ im
menſum ſenſere. Quis deniqꝫ Auguſtini
ingenij amplitudinem non miretur. Nā
⁊ ſi magno ⁊ excellenti ingenio prediti. in
numeri extiterint multa que fuerint ab eiſ
preclara ⁊ excelſa edita pleriqꝫ tamen oēs
vnum eodemqꝫ dicendi modum aſſecuti
fuere. Auguſtinus v̄o homo celeſtis. tri-
nitatis imago. abyſſus ſapientie. ea men
tis acie refulſit. vt non vno dicendi phy-
lo contentus. verum ſingulis in operibꝰ
aliovſus ſtilo fuerit. ¶ Exiſtimarat enim l
hic doctorum princeps nō res modo: ve-
rum potius rebus ſeriem dicendorum. fu
iſſe accōmodandā. Contemplamur etiā
ſepenumero apud Ariſtotelē philoſophie
ꝓfunditatē. Contemplamur apud Clau
dianum affirmandi modū. Contempla-
mur apud Platonem explicandi facilita
tem. apud Ciceronem elegantes perſua
ſiones. apud Liuium hyſtoriarum veri-
tatem. apud Lactantium aliena deſtrue
re. apud item alios aliud contemplamur
Sed anceps ſum. quidnā magis in Au
guſtino miretur. cum hec omnia longe la
teqꝫ ſuis in operibꝰ accōmodauerit. Naꝫ
hic philoſophie dogmata. hiſtoriarum ple
nam noticiam. iocunditatem. facilitateꝫ.
elegantiam. perſuaſiones. impugnatio-
nes. cuiuſlibet ſtatus monitiōes. adeo cō
plexus eſt. vt in omnibus ſingularis vi-
deatur. Quid opus eſt verbis. Hic vbiqꝫ
magnus. Ubiqꝫ fortis. Ubiqꝫ admirabi
lis. Ubiqꝫ omni ſanctitate copioſus. In
omnibus maximus et vnicus apparuit.
Maximus in exemplo. maximus in ſciē-
tia. Maximus in ſanctitate. Maximꝰ in
vita extitit regulari. Nam hic ē ille in- m
numere multitudinis imperator. Sub cu
ius regula plures ꝙ̄ due ac viginti mili
tāt religiones. Hic vnicus extitit. qui ad
defenſandam fidem. ad iudicandam veri
tatem. ad diuinum reſerandum archanū
ad precellentiſſimam pandendam ſapiē-
tiam. ſolertiſſimus omniū fuit. Jure ita-
qꝫ Nectario ſanctus Ualerius inquit. ꝙ
niſi deus fidelibus ſuis fortunati tempo
re illum ſapientie cumulum ac ſanctū pa
trem aurelium Auguſtinuꝫ conceſſiſſet ac
donaſſet. ſanctificatio noſtra deſolata fu
iſſet. dies feſti noſtri cōuerſi fuiſſent in lu
ctum. Sublata noſtra in obprobriū. ho-
nores ⁊ ſublimitas noſtra in merorem et
planctum. Hunc igitur beatiſſime pater.

totis viribus animatiſq; mentibus in au-
xilium opeq; acceſſire perſuadeo. quoniā
nec vereor. vt ſicut eius tempore ab om-
nium hereticorum iaculis eccleſiam eri-
puit. Sic hiſce temporibus ſumm⁹ ꝛ im-
mortalis deus orationibus ꝛ innumeris
meritis eius ab omni turcorum ꝛ infide-
lium atrocitate eam eximere dignabitur.
Jeſu piiſſimo preſtante qui verax eſt ꝛ pi
entiſſimus chriſtianorum defenſor Amē.

¶ Sermo eiuſdē magiſtri Ambroſij cho
riolani. In quo quidem oſtendit. ꝙ Au
guſtinus eſt imago trinitatis.

QUoniam non
nulli quauis de cauſa neſcio
concitati. Auguſtinū vt mea
in oratione diſſerui. Trini-
tatis imaginem nullo pacto
dici poſſe retulere. ne quid abſurde aut er
ronee dixiſſe videar. meum in apertū du-
cere animum preſenti ſermone decreui.
quem non vt pertinaciter aliquid aſſere
re quod abſonū videatur inſtitui. ſed vt
indagata veritas eluceſcat. hoc ſcribendi
opus ſuſcepi. in quo imaginis quiddita-
tem ꝛ noticiam primū indagabo. Subin
de nonnulla tranſigere ac probare geſtiā
Poſtremo quaſdam pro viribus ambi-
guitates diſſoluam. Oſtendens nō Au-
guſtinum ſolum. qui tam aperte tā; di-
lucide indiuiſibilem illam trinitatem. in
vnica ꝛ ineffabili eſſentia cōſiſtere aperuit.
verumetiam quamlibet dei creaturam ra
tione preditam eatenus poſſe nuncupa-
ri. Ubi ſi quid quod aures minus domi
nationis tue demulceat reperies illud tue
ingenti peritie corrigendū offero. quod
tanto ago libentius. quanto non dubito
vehementius. ſumma cum caritate meū
affectas honorem.

DUo quippe ſunt in homine qui n
bus ad indiuiſibilis eterneq; tri-
nitatis noticiam proficiſcimur. q̄
rum veſtigium alter. alterū q; imaginem
ſacri doctores appellare conſueuerunt.
Hoc nempe. ceu a ſapiētiſſimo Salomo
ne didicimus in numero. pondere. ꝛ men
ſura conſiſtit. aut in rei pncipij. medij. at
q; finis diſtinctione. vt quidē ſenſere phi
loſophi. Nonnulli ex ſpecie. figure. ꝛ or-
dine cōſtitui opinati ſunt. Alij vo in vni
tate veritate ꝛ bonitate cōſiſtere exiſtimā
tes. patri tanq; vno primo principio ex
quo ſunt omnia. Unitatem filio ceu ſapi
entie prime. quā ſolā ſcire cōtingit verita
tem. paraclyto vo ſpirituiſancto. quoniā
cariſmatum dona ab eius miſſione ma-
nant. bonitatem velut appropriata que-
dam contribuere. at vero imaginem diſ-
cretam ꝛ vnicam quandam ſimilitudinē
ꝛ rei ad rem coexigentiam eſſe aiunt. quā
ſimpliciter minime ſuſcipiunt. ſed eam di
rimentes aliam magis. aliam vero min⁹
perfectam eſſe dicunt. quā magis ac om-
ni ex parte fatentur eſſe perfectā his pre-
munitam eſſe conditionibus diffiniunt.
Qd in natura ſit itellectuali. qd in eo ſit
quod ex altero ſit natura profectum. Qd
vnum alteri ſimile ſit ꝛ conforme. Quod
vtrū q; vnam eadē q; perfectionē ꝛ eſſen-
tiam obtineat. Quod ſm ſpeciem ipſum
repſentet imaginatum. ꝛ eo quidem vſq;
vt hec illud omnipharia; imitetur. Hinc
plerique imaginem ab ipſa imitatione ſum
pſiſſe nomen ferunt. quoniam eam ima-
ginatum in oībus imitari oporteat. Hoc
modo ſi quis imaginem ſumat. recte ſen-
tit dei ſolum filium patris imaginem nū
cupando. Ipſe nāq; ſolus eſt. qui cū ſim
plex. ꝛ intellectus ſumma puritate nitens
ac natura ex patre genitus. vnius eiuſdē
q; ſubſtantie ꝛ eſſentie perſiſtens. ei pror
ſus coomnipotens eſt ꝛ coequalis. Al
tero quidem modo imago ſumitur. cum
nec tot circumſtipata conditionibus vni
tatem nature. perfectionum equalitatem
Naturalem originem ꝛ vim omnimodā
deſignandi repellit. in natura tamen in-
tellettuali ſimilitudo q̄dam exiſtēs. Ipſa
quoquo modo perſonalia indicat ꝛ repre
ſentat. ſic non ſolum homines. quin mo-
do quodam excellentiori angelos ad dei